proLékaře.cz | 10.11.2026

ČESKÁ STOMATOLOGIE
ročník 113,
2013, 5,
s. 134

Fusek, M., Vítek, L., Blahoš, J. jr., Hajdúch, M., Ruml, T., a kol.: Biologická léčiva Teoretické základy a klinická praxe

Praha, Grada Publishing, 2012, 1. vyd., vázáno, 219 stran, ISBN 978-80-247-3727-0

Takzvaná biologická léčba, v současném pojetí znamenající v obecné rovině podávání různých léčiv bílkovinné povahy zasahujících do určitých buněčných regulačních mechanismů, vstoupila během 20 let své existence do klinické praxe v mnoha medicínských oborech. Jejich počet vzrůstá a je zřejmě jen otázkou času, kdy se výrazněji začne uplatňovat i ve stomatologii při léčbě onemocnění nádorového a autoimunitního původu, ale třeba i v podobě vakcinace proti kariogenním bakteriím. Již nyní se s ní můžeme setkat u mnoha pacientů, kteří jsou takto léčeni pro nejrůznější závažné choroby, přičemž jak tyto choroby, tak samotná biologická léčba mohou vést k nutnosti změny našich standardních ošetřovacích postupů, z čehož plyne konstatování, že i zubní lékaři by měli mít určité povědomí o této problematice.

Recenzovaná publikace jim to velmi dobře umožňuje. Sestává z předmluvy T. Zimy, celkem pěti různě obsáhlých kapitol členěných do tří úrovní, seznamu 19 autorů s jejich afiliancemi, seznamu zkratek, doslovu, seznamu výrobců včetně obchodních názvů jednotlivých biologik, věcného rejstříku a českého i anglického souhrnu.

Úvodní kapitola pojednává velice srozumitelně o biotechnologické problematice spojené s existencí biologických léčiv, spojených úzce s genovým inženýrstvím nezbytným pro jejich přípravu. Zmiňují se zde i úvahy o využití transgenních užitkových rostlin v prevenci zubního kazu (str. 39). Druhá kapitola se zabývá klinicky využívanými biologickými léčivy. V současnosti jimi jsou hormony (inzulin a jeho analoga, glukagon, růstový hormon a další), látky ovlivňující různým způsobem hemostázu (faktory VIII, IX, VII, protein C, rekombinantní hirudin, fibrinolytika a další), erytropoetin a další růstové faktory krevních elementů, enzymy pro léčbu geneticky podmíněných vrozených metabolických poruch, do té doby léčebně neovlivnitelných (choroba Gaucherova, Hurlerové, Hunterova, Pompeova, Fabryho), rekombinantní interferony a další léčiva užívaná v terapii virových hepatitid B a C. Je zde rozsáhlá podkapitola o terapii chorob spojených s imunopatologií, zejména autoagresí (revmatoidní artritida, ankylozující spondylitida, psoriáza, idiopatické střevní záněty a další). Zmíněny jsou i klinické studie s užitím monoklonálních protilátek typu antiTNFα při Sjögrenově chorobě (str. 106). Další podkapitola je věnována cytokinům, enzymům a protilátkám používaným v onkologii a hematoonkologii, zmíněna je také biologická terapie dlaždicobuněčných karcinomů v oblasti hlavy a krku (str. 134). V závěru každé subkapitoly se diskutuje o dosud nejasných otázkách a problémech, vedlejších účincích a rizicích biologické terapie, o stavu dané problematiky v domácích poměrech, je uveden přehled relevantní literatury. Třetí kapitola pojednává o vakcinaci – imunizaci pasivní a aktivní s důrazem na moderní vakcíny (subjednotkové, rekombinantní) včetně vakcín experimentálních. Čtvrtá kapitola se zabývá zneužíváním biologických léčiv, zejména v oblasti dopingu vrcholových sportovců (erytropoetin a jeho modifikace). V páté kapitola autoři diskutují o výhledech biologické terapie v budoucnu, směřující nejspíše k léčbě pomocí upravené DNA, a uvádějí přehled tzv. DNA léčiv (včetně gendicinu, látky nesoucí genovou sekvenci pro protein p53, používané v Číně v biologické terapii dlaždicobuněčného karcinomu v oblasti hlavy a krku).

Publikace představuje kvalitní, vysoce zdařilou domácí práci, pojednávající o velmi významné části moderní medicíny, která se v budoucnosti bude nepochybně dále rozvíjet. Knihu lze doporučit ke studiu i zubním lékařům, zejména klinickým stomatologům a maxilofaciálním chirurgům, kteří se při své práci nejčastěji setkávají s jedinci trpícími celkovými chorobami, při nichž je biologická terapie využívána, a samozřejmě také většině studentů doktorských studijních programů z řad stomatologů.

Doc. MUDr. Radovan Slezák, CSc.
Hradec Králové

113_CS_0513.indd 134 8/22/13 11:36:30 AM